

SREČKO VILHAR IN KOPRSKA OSREDNJA KNJIŽNICA

Zoltan Jan

Pomemben uspeh naše skupnosti je zaključek adaptacije koprške Osrednje knjižnice, kar ji je omogočilo, da bo kot prva izmed večjih slovenskih knjižnic prilagodila svoje delo zahtevam sodobnega slovenskega knjižničnega koncepta. Ob svečani otvoritvi prenovljenih prostorov so istočasno tudi preimenovali biblioteko po njenem dolgoletnem ravnatelju Srečku Vilharju, in ob tem je izšla tudi zanimiva publikacija, ki nas na tem mestu zanima. Zbornik *Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper* je dvodelen; v prvem delu je posvečen revolucionarju, kulturnemu delavcu in ravnatelju koprške osrednje knjižnice, drugi del pa prinaša zgodovino ter bibliografijo ustanove, s katero je bil povezan pomemben del Vilharjevega življenja.

V prvem delu zbornika srečamo osem prispevkov, ki imajo namen »z več strani osvetliti osebnost Srečka Vilharja, prikazati njegovo revolucionarno in kulturno dejavnost, njegovo bogato publicistično delo ter pričevanja o njem«. Tu je predvsem obsežen prispevek Jožeta A. Hočevarja, ki je na več kot desetih straneh orisal Vilharjevo življenjsko pot in tudi podal najpomembnejša področja njegovega dela. Sledi več problemsko ožjih prispevkov: Spomini na Srečka Vilharja v mitroviški kaznilnici (Stane Kraševc), Vzor doslednega revolucionarja (Rado Bordon), Prvo srečanje s Srečkom Vilharjem (dr. France Hočevar), Spomini na predavatelja — ideologa socialistične revolucije (dr. Fran Juriševič), Spomini na najboljšega tovariša (Albert Klun) ter topla skica Vilharjevega privatnega življenja — Srečko doma (B. B.). Tehten in pomemben je tudi prispevek Miše Šalamun, ki je pripravila bibliografijo Srečka Vilharja.

Vsi ti prispevki so med seboj zelo različni; pogosto se njihovo sporočilo prekriva, predvsem pa pri njih pogrešamo vsebinsko analizo, opredelitev ideološkega izhodišča ter oznako konkretnih opre-

delitev našega revolucionarja. S tega vidika se zdi še najzanimivejši prispevek Frana Juriševiča, ki na podlagi zapiskov Vilharjevih predavanj dovolj nazorno podaja njegove poglede na posamezna etična vprašanja; pa tudi ta prispevek se ne dviga nad detajle, tako da ne podaja strnjene prikaza njegovih nazorov, kot se zrcalijo v delu tega komunista. In prav to je tisto področje, ki ga pri takšni publikaciji najbolj pogrešamo. Kaj je dosegel s svojimi članki, kaj je zagovarjal v svoji politični in kulturni praksi, kaj je želel in kaj dosegel s svojimi knjigami, od kod izhajajo njegovi kriteriji, kako in na podlagi česa se je opredeljeval.

Tako ostaja še marsikatera stran Vilharjevega dela prezrta in še marsikatero vprašanje brez odgovora. Predvsem pa bralec ne more mimo dveh praznin, ki ju prispevki niso dovolj osvetlili. Najprej je to Vilharjevo proučevanje zgodovine prekomorcev, ki je prav gotovo ena najpomembnejših con njegovega dela; vsaj za prispevek Alberta Kluna smo pričakovali, da bomo v njem našli nekaj več konkretnih podatkov in tudi oceno tega delovnega področja. Poleg tega je šibko prikazano tudi Vilharjevo bibliotekarsko delo. Ne gre le za usmeritev kopsrke knjižnice pod njegovim vodstvom. Vrsta strokovnih bibliotekarskih del — od bibliografij do analiz zgodovine knjižničarstva — prav gotovo zasluži bolj temeljito analizo.

Urednik zbornika Jože A. Hočevar si teh nalog niti ni zastavil, saj so publikacijo pripravili v mrzlični časovni stiski ob dokončevanju adaptacije stavbe kopsrke osrednje knjižnice.

Poimenovanje kopsrke osrednje knjižnice po Srečku Vilharju je prav gotovo najpomembnejše priznanje naporom in njegovemu uspešnemu delu, s katerim je dosegel, da je ta ustanova prehodila pot od razmeroma zaprte in celo med Koprčani malo znane biblioteke do današnje osrednje knjižnice na južnem Primorskem, ki zavzema pomembno mesto v slovenskem sistemu splošnoizobraževalnega knjižničarstva. Zaradi tega je smiselno, da je drugi del zbornika posvečen razvoju kopsrke osrednje knjižnice. Na uvodnem mestu tega dela je objavljena zanimiva študija Miroslava Pahorja o nastanku in razvoju Osrednje knjižnice Koper od začetkov 1882. leta do 1954. Gre za temeljito in obsežno bibliotekarsko nalogo, ki jo je avtor pripravil kot del svojega strokovnega izpita. V njej je zbral množico pričevanj in vse dosegljive dokumente (arhiv knjižnice je uničil Benedetto Lonza februarja 1952, ko je pobegnil ob znani vohunski aferi v Trst) ter tako rekonstruiral dolgo pot nastajanja in bogatenja knjižnice. Zadržal se je pri opisu novih pridobitev, delu vodij knjižnice ter seveda opisal tudi škodo, ki so jo knjižnici prizadejale italijanske fašistične oblasti še posebej 1944. leta,

ko so »evakuirale« veliko arhivsko in knjižnično bogastvo te biblioteke.

Razvoj knjižnice v zadnjih desetletjih (1954—1979) je podal Jože A. Hočevnar, ki se v uvodu opravičuje, da mu čas in obveznosti ob adaptaciji knjižnice ne dopuščajo tolikšne temeljitosti, kot jo je pokazal Pahor. V svojem članku se je ustavil predvsem pri najpomembnejših postajah razvoja ustanove. Seveda je marsikaj ostalo neomenjeno, sam najbolj obžalujem, da niti z enim stavkom, niti z eno besedo ni omenjeno sodelovanje koprške z Goriško knjižnico Franceta Bevka, čeprav je dalo na marsikaterem področju zanimive, če že ne pomembne rezultate, prav gotovo vidnejše od nekaterih, ki jih članek upošteva.

Zbornik se zaključuje z bibliografijo Miše Šalamun, v kateri so zbrani članki o knjižnici.

Zbornik je izšel kot priložnostna publikacija ob otvoritvi in preimenovanju prenovljene knjižnice in je vključen v serijo strokovnih publikacij te knjižnice. Priložnostni značaj zbornika in pomen dogodkov, ki so njegov izid spremljali, sta zameglila ta delovni uspeh Osrednje knjižnice Koper. V javnosti ni bila omenjena niti z besedo. Tudi dnevno časopisje jo je prezrlo. Tega zbornik prav gotovo ne zasluži. Marsikateri izmed prispevkov je toliko pomemben, da se bodo raziskovalci še povrnili k njemu. To pa je prav gotovo pomemben uspeh.